

IPAQ PETA

potprojekt: *Istraživanje i rekreacija u prirodi*

7. Upoznavanje kulturno-povijesnih znamenitosti Parka prirode Papuk i okolice

Branko Križan, prof., Srednja škola Pakrac

U okviru terenske nastave na području Parka prirode Papuk moguće je učenicima zadati istraživanje kulturno-povijesne znamenitosti Parka prirode Papuk i okolice. Zadatci se mogu sastojati od nekoliko pitanja vezanih uz pojedinu temu, prijedloga dostupne literature ili internetskih stranica te načina prezentacije određenog sadržaja.

Cilj: Upoznati učenike s raznolikom i bogatom kulturno-povijesnom baštinom Parka prirode Papuk i okolice: Ružica gradom, Franjevačkim samostanom i utvrdom u Velikoj, fra Lukom Ibrišimovićem, Kaptolom sv. Petra, utvrdom Pogana gradina, grobom grofa Jankovića, staklarskim grobljem na Jankovcu, planinarskim domom na Jankovcu, srednjovjekovnim legendama s područja Parka prirode Papuk i crkvom pohođenja Blažene Djevice Marije u Voćinu. Razvijati kod učenika sposobnost povijesnog mišljenja i vrednovanja regionalnog značaja pojedinih lokaliteta.

Ishodi učenja:

Učenik će:

1. istražiti povijesno značenje odabranog lokaliteta (utvrde/gradine) koji zauzima značajno mjesto u kulturno-povijesnoj baštini Parka prirode Papuk i okolice
2. istražiti ulogu fra Luke Ibrišinovića i franjevaca iz Velike u oslobađanju Požeštine od Turaka
3. usporediti život srednjovjekovnog klera na požeškom i zagrebačkom Kaptolu
4. sporediti proces proizvodnje stakla prije 200 godina na Jankovcu sa suvremenim staklarstvom
5. povezati motive grofa Josipa Jankovića o smještaju svoga počivališta s lokacijom današnjeg planinarskog doma na Jankovcu
6. prepričati jednu legendu s područja Parka prirode Papuk i okolice
7. istražiti povijesno značenje crkve pohođenja Blažene Djevice Marije u Voćinu

Na području Parka prirode Papuk i okolice nalaze se sljedeće kulturno-povijesne znamenitosti koje se mogu predložiti kao teme za istraživanje:

1. Ružica grad
2. franjevački samostan i utvrda u Velikoj i fra Luka Ibrišimović – Sokol
3. Kaptol sv. Petra i utvrda Pogana gradina
4. staklarsko groblje na Jankovcu
5. grob grofa Jankovića na Jankovcu
6. srednjovjekovne legende utvrda s područja Parka (4 legende)
7. crkva pohođenja Blažene Djevice Marije u Voćinu.

Aktivnosti učenika:

- istražiti i prikupiti podatke o kulturno-povijesnim znamenitostima Parka prirode Papuk prema određenoj temi
- analizirati prikupljene podatke, sistematizirati ih i uopćiti
- prezentirati odabranu temu pomoću prezentacije (*MS powerpoint, Prezi*), postera ili slično.

Kratko obrazloženje svake teme i pitanja za učenike:

1. Ružica grad najveća je srednjovjekovna utvrda u Slavoniji i jedna od najvećih takvoga tipa u RH, a o njezinu nastanku postoje čak tri legende.

Pitanja i zadatci:

- Odredite smještaj utvrde i njezinu starost.
- Odredite graditeljski stil/stilove.
- Navedite njezine najvažnije gospodare.
- Koja je njezina glavna posebnost, odnosno obilježje?
- Koji su zanimljivi arheološki nalazi nađeni u njoj i što nam oni govore?
- Kada prestaje razvoj ovoga grada?

2. Franjevački samostan i utvrda u Velikoj i fra Luka Ibrišimović – Sokol. Fra Luka Ibrišimović jedna je od najzaslužnijih osoba za oslobođenje Slavonije od Turaka. Bio je gvardijan franjevačkog samostana u Velikoj koja je ime dobila po istoimenoj srednjovjekovnoj utvrdi. U Velikoj je smještena i uprava Parka prirode Papuk.

Zadatci:

- Istražite život fra Luke Ibrišimovića – Sokola.
- Objasnite priču o oslobođenju Požeštine od Turaka.
- Procijenite ulogu franjevacu u oslobođenju od Turaka.

3. Kaptol sv. Petra i utvrda Pogana gradina. Pogana gradina zapravo je pribježište obližnje utvrde Kaptol u kojoj su bili kanonici pečuske biskupije tako da ove dvije utvrde imaju zajedničku povijest. Kaptol je 300 godina bio vjerodostojno mjesto (imao je ulogu poput one koju danas imaju javni bilježnici i gruntovnice) ovog dijela Slavonije. Osim toga, jako je zanimljivo ime utvrde „Pogana gradina“ iako su samo tri kilometra dalje bili biskupijski kanonici.

Pitanja i zadatci:

- Istražite što povezuje zagrebački i slavonski Kaptol (u smislu njihove uloge).
- Istražite tko je, zašto i kada izgradio Poganu gradinu i u kakvoj je ona vezi s Kaptolom sv. Petra.
- Gdje je smješten Kaptol, a gdje Pogana gradina?
- Pokušajte istražiti gdje je bilo pribježište kanonika zagrebačkog Kaptola.
- Istražite tko je upravljao utvrdom Kaptolom sv. Petra i u sastavu koje biskupije se nalazilo ovo područje u srednjemu vijeku.
- Istražite ima li u okolici Kaptola kakvo značajno prapovijesno arheološko nalazište.

4. Staklarsko groblje na Jankovcu je groblje staklara koji su u prošlosti proizvodili staklo na Jankovcu. Predlaže se ovu temu povezati s kemijom.

Zadatci:

- Istražite kada je osnovana staklana na Jankovcu i tko su bili prvi staklari na Jankovcu.
- Istražite koji su motivi dolaska staklara na Jankovac.
- Istražite koja je najstarija hrvatska staklana i gdje je smještena?
- Pokušajte opisati život staklara na Jankovcu.
- Opišite proces proizvodnje stakla na Jankovcu i usporedite ga sa suvremenom proizvodnjom stakla.

5. Grob grofa Jankovića i dom Jankovac. Predlaže se istražiti motive grofa Jankovića koji su ga natjerali da posjećuje lokaciju na Jankovcu i razvoj turizma na Jankovcu.

Zadatci:

- a) Navedite i objasnite uzroke zbog kojih je došlo do osnivanja planinarskog doma na Jankovcu.
- b) Opišite motive grofa Josipa Jankovića o lokaciji svojega počivališta.
- c) Navedite dvije glavne osobe iz plemićke obitelji Jankovića.

6. Srednjovjekovne legende s područja Parka. Predlaže se istražiti četiri legende (tri s **Ružice grada** i 1 jedna s **Kamengrada**). Osim interpretacije legendi, predlaže se objasniti i povezati ih s nekim drugim hrvatskim srednjovjekovnim legendama.

Zadatci:

- a) Istražite legende o Ružici gradu i legende koje „skriva“ Kamengrad.
- b) Ukratko interpretirajte legende koje ste otkrili o Ružici gradu.
- c) Ukratko interpretirajte legende koju ste otkrili o Kamengradu.
- d) Istražite u kojoj se hrvatskoj regiji rodio kralj Zvonimir i postoji li kakva legenda o njemu.

7. Crkva Pohođenja Blažene Djevice Marije u Voćinu najveća je gotička (srednjovjekovna) crkva u Slavoniji. U povijesti je rušena tri puta, ali je svaki put ponovno sagrađena.

Zadatci:

- a) Istražite gdje se nalazi Voćin.
- b) Istražite kad je izgrađena i u kojem stilu crkva u Voćinu te koja je njezina današnja uloga i status.
- c) Istražite na čiju su inicijativu građeni crkva i samostan.
- d) Istražite koliko je puta crkva rušena i ponovno građena i povijesne okolnosti u kojima se to događalo.
- e) Istražite koja je glavna kulturno-povijesna znamenitost Voćina.
- f) Istražite ima li u Voćinu srednjovjekovna utvrda i kad je sagrađena.